

รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก ประจำปีงบประมาณ 2557

1. ประวัติและความเป็นมา

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจทางเลือกชนิดหนึ่งที่มีการเลี้ยงอย่างแพร่หลายในภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และสามอำเภอของจังหวัดสงขลา (จะนะ เทพา และสะบ้าย้อย) การเลี้ยงแพะในอดีตเป็นการเลี้ยงแบบหลังบ้าน (Backyard production) ขาดการพัฒนาด้านพันธุกรรม ไม่คำนึงถึงหลักโภชนาการ และขาดการจัดการด้านสุขอนามัย ดังนั้นคณะกรรมการธรรมชาติจึงเริ่มดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงแพะในพื้นที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ปัจจุบันการส่งเสริมเลี้ยงแพะได้ถูกบรรจุไว้ในแผนการส่งเสริมและพัฒนาปศุสัตว์ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของกรมปศุสัตว์ และศูนย์อำนวยการบริหารพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยคาดหวังว่าภาคใต้ตอนล่างจะเป็นแหล่งผลิต แพะเนื้อคุณภาพดีสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล

ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก คณะทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษา วิจัย และค้นคว้าให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ ผลิตพันธุ์แพะเนื้อเพื่อสนับสนุนการวิจัย และเพื่อจำหน่าย และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้ให้แก่ นักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ และส่งเสริมการเลี้ยงแพะเนื้อในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง รวมทั้งสนับสนุนภารกิจของสำนักงานปศุสัตว์ เขต 9 กรมปศุสัตว์ ศอ.บต. และมูลนิธิชัยพัฒนา ทั้งนี้ตั้งแต่ก่อตั้งศูนย์ฯ จนถึงปัจจุบัน ได้ผลิตแพะลูกผสมระหว่างพันธุ์พื้นเมืองกับพันธุ์แองโกลนูเบียน ที่ได้รับการทดสอบในเบื้องต้นว่าเหมาะสมกับการเลี้ยงของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ รวมทั้งศูนย์ฯ ยังจัดทำเอกสารคู่มือที่เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะเพื่อแจกจ่ายให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ ยังมีผลงานตีพิมพ์ที่เกิดจากการสนับสนุนของศูนย์ฯ เผยแพร่ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติจำนวนไม่น้อยกว่า 85 เรื่อง

2. วิสัยทัศน์

ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก คณะทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการด้านการผลิตสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก รวมทั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์และแพะพันธุ์ดีของภาคใต้ (พ.ศ. 2557-2560)

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 สร้างและสนับสนุนงานวิจัยให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและจัดการ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก (เน้นแพะ) ที่เหมาะสมสำหรับภาคใต้
- 3.2 สนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย และการเพิ่มพูนประสบการณ์ของนักศึกษาและบัณฑิตศึกษาของคณะทรัพยากรธรรมชาติ
- 3.3 สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการเลี้ยงดูสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กของคณาจารย์และนักวิจัยของคณะทรัพยากรธรรมชาติและนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- 3.4 ส่งเสริมและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการเลี้ยงดูและจัดการฟาร์มแพะที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจในภาคใต้
- 3.5 เป็นศูนย์ข้อมูลและเป็นแหล่งประสานงานระหว่างนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงแพะทั้งในและต่างประเทศ

4. หัวหน้าศูนย์ฯ

นายไชยวรรณ วัฒนจันทร์

5. บุคลากรของศูนย์ฯ

5.1 นายอภิชาติ หล่อเพชร	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
5.2 นางดวงใจ หล่อเพชร	ผู้ช่วยวิจัย
5.3 นายโสภณ มีสุข	ผู้ช่วยวิจัย
5.4 นายเฉลิมศักดิ์ ขำทิพย์	คนงานเลี้ยงสัตว์
5.5 นายวิทยา สุขหอม	คนงานเลี้ยงสัตว์
5.6 นายศิริ มีสุข	คนงานเลี้ยงสัตว์ (งบฮาลาล)
5.7 นางสาวเกตุวรรณ บุญเทพ	นักวิชาการสัตวบาล (งบฮาลาล)

6. งบประมาณที่ได้รับในปีงบประมาณ 2557

ศูนย์ฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นเงินทั้งสิ้น 1,352,000.-บาท จำแนกแหล่งงบประมาณออกเป็น 2 แหล่ง คือ

6.1 งบประมาณแผ่นดิน	เป็นเงิน	1,229,900.- บาท
6.1.1 งบประมาณแผ่นดินโดยตรง	เป็นเงิน	709,900.- บาท
6.1.2 งบประมาณแผ่นดินผ่านสถาบันฮาลาล	เป็นเงิน	520,000.- บาท
6.2 งบประมาณเงินรายได้	เป็นเงิน	122,100.- บาท

จำแนกงบประมาณที่ได้รับออกเป็นหมวดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำแนกค่าใช้จ่ายของศูนย์ฯ ในปีงบประมาณ 2557 (ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557)

รายการ	งบแผ่นดิน (บาท)	งบรายได้คณะ (บาท)	งบ ส.ฮาลาล (บาท)
งบประมาณที่ได้รับ	709,900.00	122,100.00	520,000.00
ค่าใช้จ่าย			
ค่าจ้าง+ประกันสังคม	299,547.00	12,000.00	-
ค่าตอบแทน	60,100.00	240.00	-
ค่าใช้สอย	130,214.00	3,346.00	104,400.00
ค่าวัสดุ	219,976.62	4,307.82	140,602.40
ค่าสาธารณูปโภค	-	3,884.45	-
รวมเงินค่าใช้จ่าย	709,837.62	23,778.33	245,002.40
งบประมาณคงเหลือ	62.38	98,321.67	247,997.60*

* ได้รับอนุมัติให้ใช้งบประมาณจนถึงเดือนธันวาคม 2557

7. สภาพปัญหาในปัจจุบัน

7.1 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรือน

7.1.1 โรงเรือน/สิ่งก่อสร้างที่เสื่อมสภาพและไม่เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์ม ทำให้ศูนย์ฯ มีภาระผูกพันที่ซ่อมโรงเรือนจำนวน 5 โรงเรือน ที่เสื่อมสภาพ ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้

แนวทางการแก้ไข : ในปีงบประมาณ 2557 ศูนย์ฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าวัสดุจากสถาบันฮาลาล ม.สงขลานครินทร์ ในการซ่อมไม้พื้นโรงเรือนเลี้ยงแพะจำนวน 1 หลัง และได้รับงบประมาณสนับสนุนการซ่อมโรงเรือนเพื่อเลี้ยงแพะจำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 363,000 บาท ทำให้ศูนย์ฯ มีงบประมาณในการซ่อมบำรุง อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯ จะต้องดำเนินการออกแบบโรงฆ่าเชื้อรถยนต์เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มแพะปลอดโรคในปี พ.ศ. 2558

7.1.2 ที่ตั้งของสำนักงานฟาร์ม และการวางระบบการจัดการโรงเรือนไม่เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์มแพะเนื้อ (มกษ. 6404-2549) ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบที่ตั้งและระบบการวางโรงเรือนถูกสร้างมานานก่อนมีมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงแพะเนื้อ

แนวทางการแก้ไข : ศูนย์ฯ จะดำเนินการของงบประมาณสิ่งก่อสร้างเพื่อสร้างสำนักงานฟาร์มแยกออกจากโรงเรือนเลี้ยงแพะตามมาตรฐาน มกษ. โดย จะดำเนินการทำแบบแปลนให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2558

7.2 ปัญหาด้านครุภัณฑ์

ครุภัณฑ์ที่ศูนย์ฯ มียังไม่สามารถรองรับการปรับภารกิจเพื่อรับรองการเรียนการสอน การวิจัย เช่น ขาดเครื่องปั่นเหวี่ยงเม็ดเลือด (Haematocrit) ขาดเครื่องชั่งชนิดแขวนชนิดมาตรฐานสำหรับชั่งแพะ ขาดรถฟาร์มแทรกเตอร์ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 45 แรงม้า) เพื่อใช้ในการจัดการแปลงหญ้า

แนวทางการแก้ไข : ในปี 2557 ศูนย์ฯ ได้จัดหาครุภัณฑ์เครื่องปั่นเหวี่ยงเลือดเพื่อสนับสนุนการทำงานของศูนย์ฯ ทั้งจากงบประมาณแผ่นดิน และจากงบประมาณเงินรายได้สะสมเพื่อจะจัดซื้อเครื่องปั่นเหวี่ยงเม็ดเลือด โดยใช้งบประมาณเงินรายได้สะสมของศูนย์ฯ และซื้อเครื่องชั่งชนิดแขวนชนิดมาตรฐานสำหรับชั่งแพะด้วยงบประมาณเงินรายได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ได้ประสานงานกับหน่วยอาคารสถานที่ คณะทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อขอใช้ครุภัณฑ์รถแทรกเตอร์พร้อมเครื่องอุปกรณ์แทนการตั้งครุภัณฑ์ใหม่

7.3 ปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล

เนื่องจากศูนย์ฯ ขาดแคลนนักวิชาการ/คนงาน เพื่อสนับสนุนภารกิจการเลี้ยงแพะ

แนวทางการแก้ไข : ศูนย์ฯ ได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันฮาลาลเพื่อจ้างหมานักวิชาการสัตวบาล จำนวน 1 คน และลูกจ้างคนงานจำนวน 1 คน

8. เป้าหมาย

8.1 เป้าหมายหลัก (พ.ศ. 2555-2557)

พัฒนาศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ วิจัย และบริการวิชาการด้านแพะของภาคใต้ตอนล่าง

8.2 เป้าหมายและผลที่ได้ดำเนินการมีดังนี้

เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
1. ปรับปรุงรั้วแปลงหญ้า สภาพแปลงหญ้า และโรงเรือนเลี้ยงแพะ	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ดำเนินการปรับปรุงรั้วแปลงหญ้า (เพิ่มเติมจากปี 2556 ประมาณ 1,000 เมตร - ได้ดำเนินการจัดทำแปลงหญ้าสำรองในพื้นที่ประมาณครึ่งไร่ ใช้หญ้าเนเปียร์พันธุ์ปากช่อง 1 - ได้ดำเนินการซ่อมแซมโรงเรือน จำนวน 1 หลัง (ใช้งบประมาณของมูลนิธิชัยพัฒนา) และซ่อมแซมพื้นคอกของโรงเรือนเลี้ยงแพะ จำนวน 1 หลัง

เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
	 <p>ภาพที่ 1: โรงเรือนและพื้นคอกก่อนดำเนินการซ่อมแซม</p> <p>ภาพที่ 2: โรงเรือนและพื้นคอกหลังดำเนินการซ่อมแซม</p>
<p>2. เตรียมฟาร์มของศูนย์ฯ เพื่อเข้าสู่ฟาร์มปลอดโรค</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ได้กำหนดมาตรการในการนำแพะเข้า-ออกศูนย์ฯ - หัวหน้าศูนย์ฯ ได้เดินทางไปดูงานการจัดการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของ ม.ขอนแก่น เพื่อนำข้อมูลมาวางระบบโรงฟั่นน้ำยาฆ่าเชื้อแพะ - เตรียมการเจาะเลือดแพะ (ร่วมกับศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์) เพื่อตรวจโรคแท้งติดต่อ CAE เมลลิโอดซิส และพาราทีบี
<p>3. พัฒนาสายพันธุ์แพะของศูนย์ฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ได้ดำเนินการคัดเลือกพ่อ-แม่แพะ (ลูกผสมแองโกลนูเบีย-พื้นเมือง) ที่มีลักษณะภายนอก คือ หูยาว สีน้ำตาล หลังสีดำ ลำตัวและช่วงขายาว เพื่อใช้เป็นพ่อ-แม่พันธุ์ และคัดลูกรุ่น F1 ไว้ผสมพันธุ์ (ดำเนินการต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2556 ปัจจุบันมีลูกรุ่น F1 จำนวน 64 ตัว)

เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
	 <p data-bbox="746 766 1305 801">ภาพที่ 3 : ลักษณะภายนอกของแพะลูกผสมทรัพย์ ม.อ. 1</p>
<p data-bbox="245 855 663 1030">4. ผลิตแพะเนื้อจำหน่ายให้หน่วยงานราชการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไปอย่างน้อย 80 ตัว</p>	<p data-bbox="692 855 1362 940">- ในปีงบประมาณ 2557 ได้จำหน่ายแพะออกไปทั้งสิ้น 56 ตัว (ต่ำกว่าเป้าหมาย 24 ตัว)</p>
<p data-bbox="245 1048 466 1084">5. รายได้ที่เกิดขึ้น</p>	<p data-bbox="692 1048 1362 1223">- ในปีงบประมาณ 2557 (ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557) ศูนย์ฯ มีรายได้จากการจำหน่ายแพะ และมูลแพะ เป็นเงิน 172,685.- บาท (ต่ำกว่าเป้าหมาย 7,315.- บาท)</p>
<p data-bbox="245 1240 663 1415">6. สนับสนุนการวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ รวมทั้งการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา</p>	<p data-bbox="692 1240 1362 1796">- สนับสนุนการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสัตวศาสตร์ จำนวน 2 เรื่อง คือ</p> <p data-bbox="743 1339 1362 1514">(1) การใช้สารร้ายทางกระรอกในอาหารแพะหลังหย่านม” ของ น.ส.สุกัญญา พูลทจิตร โดยมี รศ.ดร.วันวิศาข์ งามผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา</p> <p data-bbox="743 1527 1362 1796">(2) ผลของการเสริมกลีเซอรินดิบที่ผลิตจากโรงงานไบโอดีเซลระดับชุมชนในอาหารชั้นต่อสมรรถภาพการเจริญเติบโตและลักษณะซากแพะ ของนายศุภกร ศรีเมือง โดยมี ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา</p>

เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการทำปัญหาพิเศษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเอกสัตวศาสตร์ จำนวน 2 เรื่อง คือ <ol style="list-style-type: none"> (1) การศึกษาน้ำหนักตัวและขนาดความยาว ส่วนต่างๆ ของร่างกายของแพะลูกผสมพื้นเมือง-แองโกลนูเบียน และแพะลูกผสมบอร์-พื้นเมือง-แองโกลนูเบียนของศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก คณะทรัพยากรธรรมชาติ ของนายธรรมนุญ ศรเลิศล้ำวาณิช นายธวัชชัย คงโคกกรวด นายวรโชค หอประยูร และนายปกชน ศิริลักษณ์ โดยมี ผศ.ดร.ไชยวรรณ วัฒนจันทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา (2) ผลการใช้สายทางกระรอก (<i>Hydrilla verticillata</i>) ระดับต่างๆ ในอาหารชั้นต่อการกินได้และการย่อยได้ในแพะเพศผู้หลังหย่านม โดยน.ส.ภัทรศยา วิทยาพันธ์ นายสุพัฒน์ คงประมูล และนายสุมาลี ไชยภูมิ โดยมีรศ.ดร.วันวิศาข์ งามผ่องใส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา - สนับสนุนงานวิจัยของอาจารย์ จำนวน 2 เรื่อง คือ <ol style="list-style-type: none"> (1) ผลของกลีเซอรินดิบในสูตรอาหารแพะต่อการใช้ประโยชน์ได้ของโภชนะ กระบวนการหมัก สมดุลไนโตรเจน และสมรรถภาพการเจริญเติบโตของแพะ โดย รศ.ดร.ปิ่น จันจุฬา (2) ความสัมพันธ์ระหว่างจุดกลายยีน BMPR-IB และ BMP-15 กับลักษณะขนาดครอกของแพะลูกผสมพื้นเมืองไทย-แองโกลนูเบียน โดย อ.ดร.ปรัชญาพร เอกบุตร
7. ให้บริการความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะแก่เกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้	- หัวหน้าศูนย์ฯ และนายอภิชาติ หล่อเพชร ร่วมเป็นการกรรมการตัดสินการประกวดแพะในงานแพะแห่งชาติ 2557 ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2557 และในงานเกษตรแห่งชาติที่จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2557

เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
8.	<ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการศึกษาดูงานแก่เจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ จำนวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2557 - ร่วมจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เรื่อง “แพะเนื้อลูกผสมพื้นเมือง-แองโกลนูเบียน ในงานวันเกษตรภาคใต้ครั้งที่ 22 ระหว่างวันที่ 8-17 สิงหาคม 2557
9. ให้บริการฝึกทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการฟาร์มแพะเนื้อแก่นักศึกษาคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และนักศึกษาจากสถาบันอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการฝึกงานแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะทรัพยากรธรรมชาติ ที่ลงทะเบียนวิชา 544-191 จำนวน 79 คน - ให้บริการฝึกงานแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาสัตวศาสตร์ ที่ลงทะเบียนวิชา 515-291 จำนวน 1 คน - ให้บริการฝึกงานแก่นักศึกษาจาก ม.ราชภัฏสงขลา จำนวน 6 คน
10. ผลิตแพะเพื่อรองรับภารกิจของมูลนิธิชัยพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - ในปี พ.ศ. 2557 ศูนย์ฯ ได้รับพระราชทานพ่อ-แม่พันธุ์พันธุ์แบล็คเบงกอล (Black Bengal) จากสมเด็จพระเทพฯ ผ่านมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อผลิตแพะลูกผสมสำหรับแจกจ่ายให้แก่ราษฎรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 ตัว จำแนกเป็นแพะเพศผู้ 3 ตัว และแพะเพศเมีย จำนวน 1 ตัว ดังแสดงในภาพที่ 4 <div data-bbox="735 1176 1366 1646" style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">ภาพที่ 4 : แพะพันธุ์แบล็คเบงกอลที่ได้รับพระราชทาน</p>
11. ผลิตผลงานวิจัยของศูนย์ฯ จำนวนอย่างน้อย 1 เรื่อง	<ul style="list-style-type: none"> - ยังไม่ได้ดำเนินการ แต่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2558